

Фото © Валентина Ніколенко

Скуловатова Олена народилася в Чернігові. Мешкає в с. Путрівка на Київщині. Кандидатка психологічних наук, доцентка. Понад десять років викладала економічну психологію на кафедрі психології КНТЕУ (Київського національного торговельно-економічного університету).
Дитяча письменниця та щаслива мама трьох дівчаток.

Викладаючи студентам, я зі здивуванням помічала, що вони не орієнтуються у простих **поняттях**. Часто замість того, щоби розглядати приховані мотиви покупок чи психологію заощадливої поведінки, ми мусили проходити **абетку економіки**. І проблема полягала не в тому, що у школі щось пропустили, а у відсутності **зацікавлення** як такого. Згодом мої діти підростали, й довелося запитати себе: «Ким я хочу бачити їх у майбутньому?». А ще як навчити їх поводитися з **грошима**, пояснити потребу вкладень, важливість **інвестицій**, але між тим не забути і про інші людські **цінності**. Тоді я почала вигадувати економічні історії, які поступово склалися в сюжет книжки **«Як заробити на канікулах»**, а пізніше розвинулися в ідею створення **Клубу юних бізнесменів**.

ISBN 978-617-614-419-9

9 786176 144199

Олена Скуловатова

ЯК ЗАРОБИТИ НА КАНІКУЛАХ

Олена Скуловатова

ЯК ЗАРОБИТИ НА КАНІКУЛАХ

Ілюстрації
Юлії Мархівуд

Серія «Клуб юних бізнесменів»

Олена Скуловатова

ЯК ЗАРОБИТИ НА КАНІКУЛАХ

Ілюстрації Юлії Мархівуд

Скуловатова Олена

С 46 Як заробити на канікулах / Олена Скуловатова. — Чернівці: Книги — XXI, 2024. — 192 с.

ISBN 978-617-614-419-9

Русі скоро одинадцять. Вона мріє про новий телефон і святкову вечірку на лайнері. Але татова кав'ярня на межі банкрутства. Разом з друзями дівчинка намагається заробити гроші на мрії. Вони знаходять підробітки, випускають газету, засновують фонд, ведуть влог та інвестують у кав'ярню. Русі вдається накопичити потрібну суму, але її бажання змінюються.

Економічна повість «Як заробити на канікулах» призначена дітям віком 8–12 років. Читаючи історію Русі та її друзів, вони дізнаються про заощадливу поведінку, ризик азартних ігор, фінанси, бізнес, карбування грошей, криптовалюти, роботу інвестиційного фонду, небезпеку кредитів, фінансові піраміди, різновиди реклами, продажі. Познайдуться з такими поняттями, як конкуренція, колаборація бізнесів, монополія, конкурентна розвідка, прибуток, інвестиції, капітал... Кожен розділ розкриває нову проблему і на прикладі з життя Русі пояснює її економічне значення.

Але передусім повість є веселою історією із життя сучасних підлітків.

© Книги — XXI, 2024
© Олена Скуловатова, 2024, текст
© Юлія Мархішуд, 2024, ілюстрації
Усі права застережено

ISBN 978-617-614-419-9

ЗМІСТ

1. День-катастрофа, коли псуються речі та руйнуються плани **11**
2. У сусідній будинок заселяється неймовірна дівчинка **15**
3. Нат знайомиться з Таром **19**
4. Гра в «Монополію» **22**
5. Інвестиційний фонд **27**
6. Карбування грошей і майнінг **34**
7. У гостях у Нат **40**
8. Майже детективна історія про фальшиві гроші **44**
9. Фінансова піраміда **49**
10. Справжня робота для Русі **54**
11. Русина перша зарплатня **57**
12. Збір вторсировини **60**
13. Ідеальний світ без грошей **66**

14. Заснування газети «Вісті кутка» **69**
15. Журналістська етика **12**
16. Перший успіх **19**
17. Обвал фінансової піраміди **83**
18. Пуся скоює поганий учинок **87**
19. Дівчата стають влогерками **94**
20. У кав'ярні «ТаКа» з'являється конкурент **98**
21. Караоке-вечірка в кав'ярні «ТаКа» **102**
22. Тар допомагає з влогом **107**
23. Руся дізнається про кар'єру мами Нат **109**
24. Нат знаходить спосіб
розповсюдження газет **112**
25. Дівчата проводять конкурентну розвідку **115**
26. Руся вигадує нову бізнес-ідею **117**
27. Руся знайомиться з особливостями
реклами **120**
28. Відпочинок **123**
29. Зустріч із колектором **128**
30. Домашній улюбленець Нат **131**
31. Перша інвестиція **136**
32. Мамина таємниця **141**

33. Нат вступає до гімназії **144**
34. Труднощі влогерства **147**
35. Руся і Влад влаштовують
колаборацію татусів **152**
36. Складний вибір **155**
37. День народження **159**
38. Бійка **164**
39. Руся снує **166**
40. Сварка **170**
41. Як ми помирилися з Бодою **173**
42. Екодень **176**
43. Осінній бал **181**
- Русин бізнес-словничок **186**

• **ПРИВІТ!**
Я — РУСЯ.

Цього літа ми з друзями зрозуміли: growi — це захоплива пригода. І тепер ми не просто дітлахи, а **Клуб юних бізнесменів**.

- Я — **Тарас**, але сестра зве Таром. Гарно малюю, займаюся спортом і взагалі молодець.

- Я — **Нат**.

У мене стільки енергії, що часом здається: лусну й розсиплюся на мільйон маленьких Наталок.

- Я однокласник Русі — **Влад**.

Мене дратували ці непосидючі дівчата, аж поки не сталося дещо важливе. Але що — то вже читайте самі.

- Я — **Поліна**, але Руся зве Пусею, бо я дуже гарненька й усяпудяшна.

ДЕНЬ-КАТАСТРОФА, коли псуються речі та руйнуються плани

Якось увечері я вдягнула нову сукню і пішла до ставка. Біля самої води побачила милу жабку. Таку шоколадно-буру, зі спинкою, вкритою пухирцями. Мені відразу закортіло зняти відео. Уявила, як у сповільненому режимі переглядатиму її граційний стрибок. Отож підкралася, стала ногами на колоду, що наполовину лежала у воді, і ввімкнула камеру. Але колода захиталася, перекрутилася, і **я, утративши рівновагу, булькнула в болото.**

Підвелася, відчуваючи, як брудні струмки стікають з волосся. Сукня перемазалася, але найгірше, що мій телефон залишився на дні ставка. Я почала шарити руками у слизькому мулі. Спершу виловила пластикову пляшку, згодом — порваний дитячий сандалик і, нарешті, телефон. Обтерла його об траву й поділ сукні та спробувала ввімкнути. Але той байдуже зиркав на мене чорним оком.

Тихенько прокравшись у будинок, я сховалася у ванній. Змила бруд, замоталася у рушник й оглянула сукню. Вона мала кепський вигляд: болото місцями підсохло, утворивши кірку, а місцями було ще мокрим. Ще й пахла неприємно. Я схопила сукню, вислизнула на задній двір і запхала її у сміттєвий бак. Переодягнувшись у своїй кімнаті, заглянула на кухню. Батьки пили чай.

— Мамо, тату, — затараторила. Коли хвилююся, то починаю надто швидко говорити. — **У МЕНЕ ФОРС-МАЖОР.**

Тато здивовано підняв брови.

— Звідки знаєш такі слова?

— Ти так казав, коли бабуся приїхала.

Тато пхикнув, а мама глянула спідлоба.

— То що трапилось?

— Пам'ятаєте, я розповідала, як круто святкували день народження Ангеліни? Її батьки орендували паті-бас, катали весь клас і годували солодощами. Я подумала, що на **мій день народження можемо винайняти корабель**, і ще потрібен новий телефон. Мій зламався, — додала менш упевнено й виклала його на стіл.

— Кицюню, — мама розгублено розвела руками, — це дорого.

Я вирішила не здаватися:

— Але ж ми небідні. У нас гарний дім, не такий гігантський, як будують сусіди, та все ж. У тата бізнес і нова машина...

— Може, розкажемо їй? — тато зиркнув на маму.

— Що за секрети? — кімнатою, немов дрендоутус*, протупотів **мій старший брат Тар**. Узагалі-то він Тарас, але я завжди скорочую імена.

— Діти, ви вже достатньо дорослі, тож хочу вам дещо розповісти. — Я злякалася, що тато — насправді іншопланетянин і невдовзі розпочнеться **КІНЦЬ СВІТУ**, але проблема виявилася трішечки інакшою. — Через постійні локдауни справи в моїй кав'ярні кепські. Я ще і вклався в дороге обладнання для випічки, а тепер не впевнений, що воно окупиться. Можливо, кав'ярню доведеться зачинити. Машина та будинок придбані у **кредит**, отож якщо за кілька місяців я не стану на ноги, то доведеться повернутися у стару квартиру.

* Один з найбільших динозаврів.

Я здригнулася, згадавши, як колись ми всі мешкали в одній кімнаті.

— ТОБТО КОРАБЛЯ І НОВОГО ТЕЛЕФОНА НЕ БУДЕ?

— Звісно, що ні, — процідив крізь зуби Тар.

— Доведеться підтягнути паски, — тато важко зітхнув, і мені захотілося плакати. Не зрозуміла, які паски й куди потягнемо, але відчула, що нічого доброго в тому немає.

Вислизнувши з-за стола, я повернулася до сміттєвого бака та дістала задубілу від болота сукню. «Що, як це остання нова річ, яку мені придбали?» — думала, намагаючись відіпрати в умивальнику налиплий бруд.

— Русю, що ти робиш?

— Пробач, мамо, я ненавмисне.

Мама взяла мокру сукню і поклала її у пральну машину, пообіцявши, що та буде наче з магазину. Тож я з полегшенням вклалася в ліжку.

Сон не йшов. Подумки прощалася з моєю кімнатою, зручним ліжечком, смішними постерами та поличкою, на якій зберігала колекцію динозаврів. У стару квартиру нічого не влізе. Я почала уявляти, як добре вміти зменшувати речі. Тоді я зробила б усе розміром з ляльку Лол і поклала у скриньку, а колись, коли знову матиму власну кімнату, збільшила б до справжніх розмірів. **Замріявшись, я заснула.**

2

У сусідній будинок заселяється НЕЙМОВІРНА ДІВЧИНКА

У ранці мене розбудив шум зовні. Спершу я не второпала, що коїться. На сусідній ділянці вже кілька років тривало будівництво. Уже звикла прокидатися від ревіння болгарок, стукоту молотків і пересипчастих звуків бетономішалки, але цього дня щось змінилося.

Підбігла до вікна й побачила пусте сусідське подвір'я. Проте **з вулиці лунав розкотистий сміх**, а це означало, що там відбувається щось цікаве. У тому сміхові бриніли спекотне літо, молода травичка, дзвінке небо й баранці-хмаринки. Не зволікаючи, у самісінькій піжамі, я вибігла надвір.

Поряд із сусіднім будинком моя однолітка каталася на кольоровому гіроборді. Сильно розганялася і різко гальмувала біля вдягненого в діловий костюм чоловіка. Анітрохи не соромлячись, вона видавала переможний крик: «У-лю-лю-лю-лю!».

— **ПРИВІТУСИКИ!** — помітивши мене, закричала нова сусідка й направила гіроборд у мій бік.

Раптом колесо наскочило на камінець, і вона полетіла на асфальт. Я поспішила на допомогу. Дівчинка переко- тилася, сіла та здивовано поглянула на роздерті коліна, з яких сочилася кров.

— Оце так посадка, — присвиснула. — **МЕНЕ ЗВУТЬ НАТАЛКА**, — простягнула брудну долоню.

— Кликатиму тебе Нат. Люблю короткі імена. Я — Пуся.

Хотілося ще поговорити, та чоловік у костюмі підхо- пив гіроборд, обійняв Нат за плечі, і вони попрямували до будинку. Я провела їх очима і побігла на смачний запах млинців, який линує з розчиненого вікна кухні.

За великим круглим столом, засланим скатертиною в червону квіточку, сиділа наша молодша сестра Пуся.

Узагалі-то її звуть Поліна, але це така мила дитина, що інакше, ніж Пуся, її не назвеш. Перед нею на тарілці лежав скручений і нарізаний на шматочки млинець.

— О, ти так гарно вигадала його їсти, аби не заляпати- ся, — я погладила тоненьке, м'яке, немов пух, волоссячко.

Я часом думаю, що сестра не справжня, а іграшкова. Вона охайненька та м'якенька, якщо обіймати. Подумки називаю її **«дівчинка-антистресс»**, бо якщо її при- горнути, то відразу стає спокійно на душі.

Усівшись за стіл, я намастила млинець подвійною порцією малинового варення, полила зверху згущеним молоком і не втрималася:

— Мамо, я познайомилася з Нат.

— Коли ти встигла? — мама перевернула млинець на пательні й озирнулась.

— Щойно надворі.

— А, це наша нова сусідка. Я бачила зранку, як носили речі. Мабуть, уже завершили будівництво. **ГАРНИЙ СПОСІБ ЗБЕРІГАТИ ГРОШІ.**

— А як це «зберігати гроші»? — мене цікавило все, що стосувалося Нат.

— Це коли **купують щось, що має постійну цінність:** будинки, коштовності, валюту.

— А со таке **«ВАЛЮТА»**? — Пуся зацікавлено звела оченята.

— **Це гроші інших країн.** Найстабільніші — американ- ські долари та євро, тому той, хто прагне заощадити, купує валюту.

— І ми теж? — згадалася учорашня розмова. Захотілося, щоби мама сказала, що в нас повно тих доларів та євро і все буде гаразд. Але вона лише сумно зітхнула.

Косматий і заспаний, на кухню зайшов Тар. Він плюхнувся на стілець і підпер голову руками.

— Що трапилося, синку? — мама поставила перед ним тарілку.

— Та **якийсь покемон лахав увесь ранок** під вікнами.

— Це моя нова подруга, — я гордо розправила плечі.

— Схоже до схожого тягнеться, — буркнув Тар і замотав цілу сосиску в млинець. Коли йому виповнилося дванадцять, він вирішив, що солодке — то для дівчат і малюків, і відтоді надавав перевагу м'ясним стравам.

Мені не хотілося вислуховувати нудного старшого брата, тож я запхнула в рот решту млинця і **побігла надвір**, сподіваючись, що Нат теж вийде. Побродила довкола будинку, сходила до черешні, погодувала крізь дірку в паркані курей дядька Василя, але сусідка так і не з'явилася. Розчарована, я примостилася на лавці під грушею і розгорнула книжку. Якби мала телефон, то позалипала б у відео, а так доводилося розважатися доступними засобами.

НАТ знайомиться з ТАРОМ

Зagliбившись у пригоди хлопчаків із села Васюківки, я не одразу помітила, що за мною спостерігають. Муха сіла на плече й поповзла, лоскотно перебираючи лапками. Махнувши рукою, я впустила товсту книжку та почула знайомий сміх. **Нат сиділа на паркані**, немов ковбой на мустангу. Її зелені очі світилися бешкетністю, а на колінах красувався пластир з мультяшними малюнками.

— Годі читати, уже навіть муха занудьгувала. Лізь до мене.

— Навіщо? — спантеличено запитала я.

— Будемо грати в чарівний паротяг.

Я гадала, що Нат, як і мені, майже одинадцять, отож пропозиція здивувала.

— Це жарт, — Нат перекинула ногу й зістрибнула в мій двір. — Бачила б ти свою мармизу, — підморгнула та скривила смішну гримасу. — **Ми ж дорослі дівчата, щоб у такє гратися.** То що у вашому селі цікавого? Розповідай, — Нат усілася на спинку лавки, скинула босоніжки та, витягнувши шию, зазирнула мені в обличчя.

— Ну, у нас тихе передмістя. Є магазини, школа, дитячий садок.

— **НУ-У-УДНО-О.** Невже нічого не відбувається?

— Нічого, — запевнила я, похитавши головою. — А ти тепер тут житимеш?

— Схоже на те, — Нат нагнулася і потяглася рукою до травинки, зірвала її і закусил зубами.

— А той чоловік у костюмі — твій тато?

— Ага. Ти його нечасто бачитимеш. **Він постійно робить гроші.**

Мені стало цікаво, як «роблять гроші», але запитати не наважилася. Раптом це всі знають і Нат подумає, що я якась дурненька.

З-за гаража **вийшов Тар з велосипедом** і кинув коронний скептичний погляд на Нат. Мабуть, я на її місці стушувалася б, але ця неймовірна дівчинка вправно

зістрибнула з лавки, перегородила йому дорогу та, розтягнувши губи в широкій усмішці, подала руку:

— Нат. — Спантеличений нечуваним нахабством Тар простягнув свою у відповідь. — **У МЕНЕ ТЕЖ Є ВЕЛИК. МОЖНА З ТОБОЮ?**

У мені все стиснулося від передбачення, як за звичкою грубо відповість брат, але натомість він лише гмикнув:

— Що ж, **ПОКСМОНЧИКУ**, поїхали. Чекаю три хвилини біля хвірточки.

Нат схопила босоніжки, перелізла огорожу та зі швидкістю їжача Соніка помчала в бік свого будинку.

— Я з вами, — кинулася до гаража, поки Тар не сказав, що мені не можна.

Гра в «МОНОПОЛІЮ»

Спершу ми їхали між будинками, згодом повернули за ріг та опинилися на ґрунтовій дорозі, що вела до лісу. Раптово Тар спинився. Ми теж зістрибнули з велосипедів.

— Русю, маеш якісь гроші?

Я покопалася в бардачку й дістала п'ятнадцять гривень — решта з учорашнього походу по хліб. Тар скрикнув, але забрав білі монетки.

— О, у нас намітилися пригоди! — обличчя Нат завіталося передчуттям чогось цікавого.

— Можна й так сказати, — буркнув Тар. — Гляди ж мені, **мамі – ні слова**, бо це буде вперше і востаннє, коли я взяв тебе зі собою.

Я кивнула, і ми поїхали, здимаючи колесами пилюку. Минули невелику лісопосадку й опинилися на галявині. Там стояв дощатий столик і лежали кілька колод. На них, умостившись хто як, сиділи троє хлопців і двоє дівчат.

— **О, ТАРАС ДО НАС ІЗ ОХОРОНОЮ,** — виголосив Влад, втупившись колючим поглядом. Він хоч і на рік старший, та вчиться в моєму класі.

— Бабки є? — невисокий хлопчина з виголеними скронями й тонким хвостиком глянув на Тара. Нас із Нат усі підкреслено ігнорували, тож ми всілися на дальній колоді, немов горобці на гілці, та спостерігали.

На столику з'явилася «Монополія»*. Ми колись пробували грати в неї удома, але мені здалося це нудним. Хлопчина з хвостиком розклав поле, розставив фішки й оголосив:

* Економічна гра, у якій кожен учасник по чергову ходить і може купувати поля, на які потрапила його фішка. Об'єднання кількох полів одного кольору зветься монополією. На цій площині гравець має право зводити різні об'єкти. Коли фішка одного з гравців потрапляє на монополію суперників, то потрібно платити її власнику. Виграє той, хто в кінці гри залишається при грошах.

— *Банк готовий обміняти валюту. Підходьте.*

Усі давали справжні гроші й отримували кольорові папірці. Тар простягнув десять гривень, і хвостатий банкір відрахував тисячу іграшкових купюр. Сіли за стіл і кинули кості. Кожен гравець ходив і вирішував купувати нерухомість чи економити «гроші». Коли ігрова валюта закінчувалася, учасник ішов до банкіра на обмін.

Ми з Нат пильно стежили.

Поступово всі поля перейшли у власність учасників. Тар мав аж вісім підприємств, але розкиданих дошкою. Натомість Влад придбав лише три, але однакового кольору, і створив першу монополію. Я глянула на Нат. Здавалося, вона не дихає — настільки зосереджено спостерігає за грою.

Влад поступово заволодів більшістю бізнесів, відкупаючи їх у збанкрутілих* гравців. Він зводив готелі — купив і поставив спеціальні фішки на свої поля. Ті, хто потрапляв до нього, дорого за це платили. Так йому вдалося **стати монополістом** — власником більшості полів.

Коли гра закінчилася, Влад вдоволено потер руки й з обличчям переможця обміняв папірці на справжні гроші. Відрахував кілька монет і передав хвостатому банкіру:

— Твій відсоток.

Насуплений Тар узявся за велосипед, але Нат зістрибнула з колоди та наблизилася до гурту.

— Я ТЕЖ ХОЧУ ЗІГРАТИ.

* Банкрутство — втрата всіх грошей.

— Ми вже закінчили, — хвостатий банкір презирливо підтис губи.

— **Та ви просто злякалися.** Що ж. Я готова поставити один до десяти.

— Це як? — очі Влада заблищали в передчутті розваги.

— Якщо програю, то кожну гривню боргу помножите на десять, — в її очах затанцювали зелені бісики.

— Та ну, **не слухайте цю малявку.** Мені вже час додому, — одна з дівчат підвелася і взяла велосипед.

— Ризикнемо, — Влад умостився за столом і відрахував десять гривень.

Ще двоє присутніх доєдналися до гри.

— **А твої гроші де?** — хвостатий банкір витріщився на Нат. У мене від страху аж коліна затремтіли, але вона мала незворушний вигляд.

— Зараз немає. **Дай кредит**, якщо програю, то завтра все принесу.

— Мала, а ти в курсі, що кредит дається під відсотки? Зараз відрахую тобі десять гривень, а завтра принесеш одинадцять.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.